

Stanisław Wyspiański, *Wesele* – cykl zajęć

1. Jak wyglądało wesele w bronowickiej chacie? – wprowadzenie do *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
2. Porozmawiamy, ale czy się dogadamy? – akt I *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
3. Idą duchy, idą... – akt II *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
4. Chocholi taniec i inne symbole
5. Czy *Wesele* Wyspiańskiego to tekst uniwersalny?

Uwaga. Przed przystąpieniem do cyklu zajęć uczniowie powinni się zapoznać ze wstępnymi informacjami dotyczącymi utworu – podręcznik, s. 180–181.

LEKCJA 1

Temat: Jak wyglądało wesele w bronowickiej chacie? – wprowadzenie do *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego

Uwaga!

Przed lekcją nauczyciel może poprosić uczniów o samodzielne przeczytanie *Plotki o Weselu* Tadeusza Boya-Żeleńskiego (ścieżka dostępu: do wyszukiwarki www należy wpisać tytuł tekstu).

Uczniom zainteresowanym historią postaci z *Wesela* nauczyciel może też polecić lekturę ciekawej książki Moniki Śliwińskiej *Panny z Wesela. Siostry Mikołajczykówny i ich świat*.

Czas trwania zajęć

45 minut

Cele zajęć

- przedstawienie genezy *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
- analiza didaskaliów *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego dotyczących miejsca akcji
- gromadzenie słownictwa pozwalającego scharakteryzować miejsce akcji i bohaterów dramatu
- wnioskowanie na podstawie analizy tekstu dramatycznego

Cele wynikające z podstawy programowej

Uczeń:

- wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe (I.1.8);
- rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji (I.1.9);
- rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje (I.1.10);
- przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej (I.1.14);
- rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości (I.1.16).

Metody pracy

- dyskusja
- burza mózgów
- praca z tekstem

Formy pracy

- grupowa
- zbiorowa

Materialy

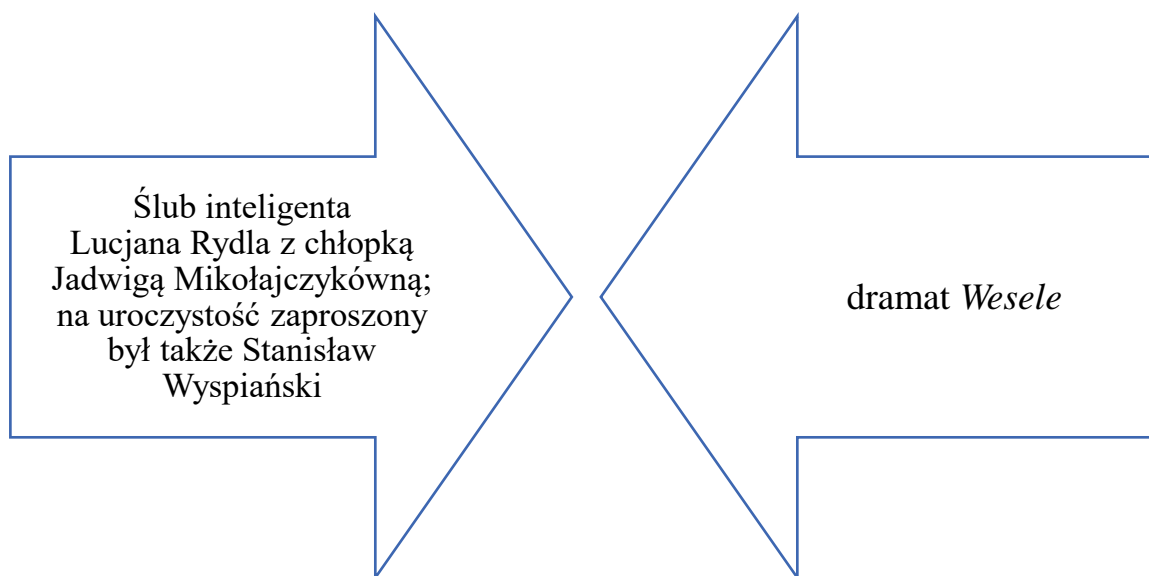
- tekst *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
- fragmenty książki Moniki Śliwińskiej *Muzy Młodej Polski* ([załącznik 1](#))
- arkusze papieru

Przebieg lekcji

1. Część wprowadzająca.

Nauczyciel pyta uczniów, czy zdarzyło im się kiedyś uczestniczyć w zabawie weselnej. Prosi o scharakteryzowanie tego typu uroczystości (jak może wyglądać wesele, co się robi na imprezie tego typu, jak zachowują się goście, jakie zwyczaje weselne są przypisane młodej parze, rodzicom, świadkom). Warto zapytać uczniów, czy współczesne wesela w jakimś stopniu przypominają to, o którym przeczytali w dramacie Wyspiańskiego, czy zauważyli jakieś podobne elementy.

Nauczyciel prosi uczniów o podanie genezy *Wesela* Wyspiańskiego – wskazanie wydarzeń, które leżą u podstaw powstania dramatu. Warto przedstawić te informacje na prostej grafice:

Nauczyciel może wzbogacić wiedzę uczniów o kilka ciekawostek odnoszących się do prawdziwego *Wesela* Rydlów – plotka o tym wydarzeniu krążyła po Krakowie już kilka tygodni wcześniej, mimo że datę i godzinę ślubu Rydla i Mikołajczykówny utrzymywano w tajemnicy – przed jednym z krakowskich kościołów zgromadziły się tłumy gapiów (problem z wejściem do świątyni miała nawet matka pana młodego, której nikt nie chciał uwierzyć w to, kim jest). Obecność Stanisława Wyspiańskiego na weselu przyjaciela do ostatnich chwil stała pod znakiem zapytania, ponieważ artysta obraził się na pana młodego, gdyż ten nie zaprosił na uroczystość żony Wyspiańskiego. Swoje niedopatrzenie oczywiście Rydel szybko naprawił i Wyspiański ostatecznie na jego wesele przybył.

2. Część główna.

Nauczyciel dzieli uczniów na 4–5 grup, którym rozdaje duże arkusze papieru. Prosi członków poszczególnych grup, aby na podstawie didaskaliów odtworzyli topografię miejsca, w którym odbywało się wesele, i zapisali swoje spostrzeżenia na temat tego, co wyposażenie domu i poszczególne sprzęty mówią o jego mieszkańcach, jak ich charakteryzują – co pochodzi ze świata chłopskiego, co ze świata inteligenckiego (uczniowie mogą przygotować infografikę, plakat).

3. Część podsumowująca.

Po prezentacji i omówieniu projektów przez przedstawicieli poszczególnych grup nauczyciel odczytuje fragment książki Moniki Śliwińskiej *Muzy Młodej Polski*, gdzie znajduje się opis miejsc sportretowanych przez Wyspiańskiego w dramacie ([załącznik 1](#)). Nauczyciel może także pokazać uczniom zdjęcia przedstawiające dworek w Bronowicach ([ścieżka dostępu](#): do Wikipedii należy wpisać hasło Rydlówka).

Temat: Porozmawiamy, ale czy się dogadamy? – akt I *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego

1. Jak wyglądało wesele w bronowickiej chacie? – wprowadzenie do *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
2. Porozmawiamy, ale czy się dogadamy? – akt I *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
3. Idą duchy, idą... – akt II *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
4. Chocholi taniec i inne symbole
5. Czy *Wesele* Wyspiańskiego to tekst uniwersalny?

Czas trwania zajęć

90 minut

Cele zajęć

- analiza wybranych scen aktu I *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
- charakterystyka przedstawicieli inteligencji i chłopstwa pojawiających się w I akcie *Wesela*
- wskazanie przejawów chłopomanii (ludomanii)
- wnioskowanie na podstawie analizy tekstu literackiego
- ćwiczenia w argumentacji

Cele wynikające z podstawy programowej

Uczeń:

- wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe (I.1.8.);
- rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji (I.1.9.);
- rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje (I.1.10);
- przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej (I.1.14);
- rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości (I.1.16.).

Metody pracy

- dyskusja
- burza mózgów
- praca z tekstem
- *open space*

Formy pracy

- grupowa
- zbiorowa

Materiały

- akt I *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
- duże arkusze szarego papieru i markery
- fragment *Wesela* w reżyserii Andrzeja Wajdy

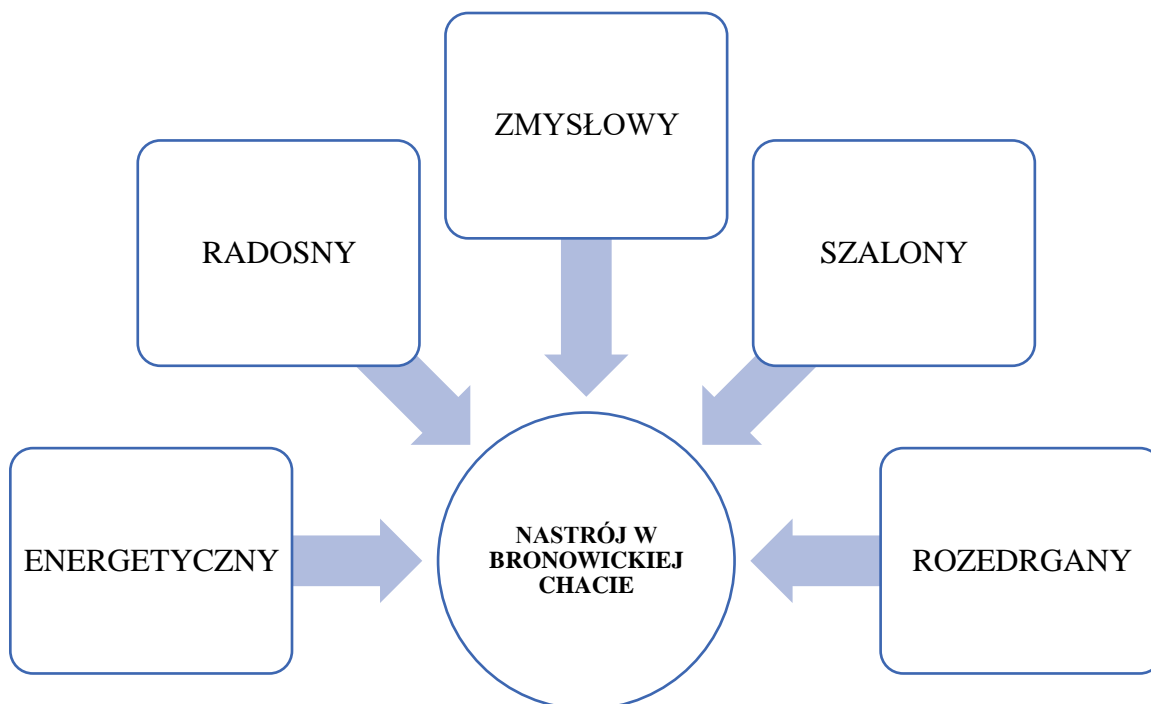

Przebieg lekcji

1. Część wprowadzająca.

Lekcja rozpoczyna się od puszczania uczniom fragmentu *Wesela* w reżyserii Andrzeja Wajdy przedstawiającego zabawy weselników w bronowickiej chacie (ścieżka dostępu: do wyszukiwarki YT należy wpisać Wesele, Wajda i puścić fragment od 6:05 do 14:40). Zadaniem uczniów jest wypisanie jak największej liczby określeń oddających nastrój w bronowickiej chacie.

Przykładowe odpowiedzi:

Nauczyciel zwraca uwagę uczniów na fakt, że jeśli patrzymy z perspektywy widzów – dostrzegamy naprawdę udaną zabawę. Każdy z bohaterów przybył jednak z jakimś bagażem doświadczeń, każdy reprezentuje określone środowisko i tak naprawdę istotnymi czyni Wyspiański rozmowy pomiędzy poszczególnymi bohaterami (warto też podkreślić, że są to często mistrzowskie słowne starcia, w których pojawiają się sformułowania obecnie określane mianem „skrzydlatych słów”).

2. Część główna.

Zadaniem uczniów będzie scharakteryzowanie bohaterów *Wesela* przez pryzmat tego, co mówią i jak zachowują się w czasie rozmowy. Uczniowie pracują w parach (rozmów bohaterów jest zapewne mniej niż par w klasie, więc uczniowie będą analizować wypowiedzi tych samych bohaterów, następnie wzajemnie uzupełniać swoje wypowiedzi). Nauczyciel rozwiesza lub rozkłada w klasie duże arkusze papieru, na których w nagłówku zapisano uczestników poszczególnych dialogów:

1. Czepiec – Dziennikarz (akt I, scena I).
2. Klimina – Radczyni (akt I, scena IV, scena VII).
3. Pan Młody – Ksiądz (akt I, scena VIII).
4. Pan Młody – Panna Młoda (akt I, scena IX, scena XII).
5. Poeta – Gospodarz (akt I, scena XIV).
6. Gospodarz – Czepiec (akt I, scena XXV).

W następnej kolejności nauczyciel przydziela poszczególnym parom fragmenty tekstu do analizy oraz zapisuje na tablicy pytania pomocnicze:

- a) Jakie grupy społeczne reprezentują rozmawiający?
- b) Czego dotyczy rozmowa?
- c) Jak zachowują się bohaterowie w czasie rozmowy?

Pary pracują z tekstem, a kiedy skończą, podchodzą do arkuszy papieru rozłożonych przez nauczyciela i zapisują swoje wnioski w postaci krótkich haseł. Kiedy wszystkie grupy wykonają zadanie – kolejne arkusze są analizowane na forum klasy.

Można też zaproponować uczniom szybkie zadanie – poprosić ich, aby zainscenizowali dwie fotografie – jedną opartą tylko na tym, co zobaczyli w filmie *Wajdy*, drugą – już po analizie dialogów. Czym różniłyby się postaci utrwalone na tych zdjęciach? (uczniowie mogą wykorzystać telefony komórkowe).

3. Część podsumowująca.

Nauczyciel prosi o stworzenie portretów inteligencji i chłopstwa wyłaniających się z aktu I *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego:

Mieszkańcy miasta	Mieszkańcy wsi
<ul style="list-style-type: none"> – mają idealistyczne podejście do wsi, określane mianem chłopomanii i opierające się na wyobrazeniach o życiu na wsi – inteligencja nie jest w stanie zrozumieć punktu widzenia chłopów – artyści tkwią w dekadencej bierności, w swoich wyobrazeniach o świecie, imaginacjach 	<ul style="list-style-type: none"> – znają własną wartość, nie czują się gorsi od panów z miasta – chłopcy interesują się polityką, chcieliby brać udział w życiu społecznym i narodowym, ale okazują się niedojrzali do czynu – chłopcy podchodzą do mieszkańców miasta z pobłażliwością – śmieszą ich inteligentnie zachwyty rodem z <i>Pieśni świętojańskiej o Sobótce</i> Jana Kochanowskiego (Pan Młody i jego chłopomania), idealistyczne podejście do życia w tym miejscu niewiele mające wspólnego z rzeczywistością – są interesowni, dbają przede wszystkim o własne interesy

Nauczyciel pyta, jaka jest symboliczna wymowa tej sceny. Bohaterowie spotykają się na weselu inteligenta i chłopki, bawią się razem, tańczą, ale czy głębsze pojednanie, zrozumienie i współpraca będą tutaj możliwe? (Nie, okazuje się, że realizacja mitu narodowej wspólnoty jest niemożliwa).

Na koniec lekcji nauczyciel może żartobliwie nawiązać do rodzinnych fotografii, o których mówi się, że zawsze wszyscy na nich wypadają dobrze (jak w weselnym tańcu Wyspiańskiego). Kiedy jednak zaczynamy szukać głębiej, okazuje się, że wiele kwestii jest bardziej skomplikowanych, niż mogłoby to wyglądać na pierwszy rzut oka. A ta konstatacja prowadzi już do aktu drugiego dramatu Wyspiańskiego.

Temat: Idą duchy, idą... – akt II *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego

1. Jak wyglądało wesele w bronowickiej chacie? – wprowadzenie do *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
2. Porozmawiamy, ale czy się dogadamy? – akt I *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
3. Idą duchy, idą... – akt II *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
4. Chocholi taniec i inne symbole
5. Czy *Wesele* Wyspiańskiego to tekst uniwersalny?

Czas trwania zajęć

90 minut

Cele zajęć

- analiza wypowiedzi duchów pojawiających się w bronowickiej chacie
- odnalezienie nawiązań historycznych pojawiających się w akcie II dramatu
- analiza symboli pojawiających się w II akcie dramatu
- wnioskowanie na podstawie analizy tekstu literackiego
- ćwiczenia w parafrazowaniu tekstu literackiego

Cele wynikające z podstawy programowej

Uczeń:

- wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe (I.1.8.);
- rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji (I.1.9.);
- rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje (I.1.10);
- przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej (I.1.14);
- rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości (I.1.16.);
- interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego (I.1.5.);
- rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter (I.1.6.).

Metody pracy

- dyskusja
- burza mózgów
- praca z tekstem
- drama

Formy pracy

- indywidualna
- zbiorowa
- grupowa

Materiały

- kartoniki z przydziałem ról ([załącznik nr 2](#))
- karta z pytaniami pomocniczymi ([załącznik nr 3](#))
- II akt *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
- schemat do uzupełnienia ([załącznik nr 4](#))

Przebieg lekcji

1. Część wprowadzająca.

Nauczyciel zaprasza do wspólnego odegrania w klasie II aktu dramatu Wyspiańskiego. Każdy uczeń losuje kartonik z przydziałem do określonego zespołu teatralnego i odnajduje pozostałe osoby ze swojej grupy ([załącznik nr 2](#)). Zadaniem jest przerobienie na język współczesny – sparafrazowanie – kwestii wypowiedzianych przez poszczególnych bohaterów *Wesela*. Uczniowie mogą mieć problem z wytypowaniem ważnych fragmentów, dlatego nauczyciel wręcza każdej z grup zestaw pytań pomocniczych ([załącznik nr 3](#)); należy przypomnieć uczniom o korzystaniu z przypisów, ponieważ bez tego nie znajdą niektórych informacji. Uczniowie w grupach wybierają konwencję swojej minidramy (romansowa, komiczna, tragiczna, groza). Wszyscy członkowie grupy pracują nad tekstem, a w fazie finalnej wybrana przez zespół dwójka odegra dramę. Na dopracowanie swoich występów uczniowie powinni otrzymać odpowiednią ilość czasu (ok. 30 min) oraz miejsce na wstępne przeciwienie ról.

Zespoły teatralne:

1. Marysia – Widmo
2. Stańczyk – Dziennikarz
3. Rycerz – Poeta
4. Hetman – Pan Młody
5. Dziad – Upiór

2. Część główna.

Warto w taki sposób wykorzystać przestrzeń klasy, aby uczniowie po zakończonej pracy mogli usiąść w dużym kręgu bądź przed zaimprovizowaną sceną. Aktorzy stoją z boku klasy. Widzowie otrzymują białe kartki lub korzystają ze swoich zeszytów. Ich zadaniem w trakcie oglądania kolejnych części przedstawienia jest wynotowanie, kto z kim rozmawia i czego dotyczy dialog; nie robią tego tylko w przypadku przedstawienia swojej grupy.

Całość rozpoczyna nauczyciel, który wychodzi na środek i zapowiada wydarzenia, cytując fragment *Wesela*:

CHOCHOŁ

Kto mnie wołał,
czego chciał –
zebrałem się,
w com ta miał:
jestem, jestem
na Wesele,
przyjedzie tu gości wiele,
żeby ino wicher wiał.

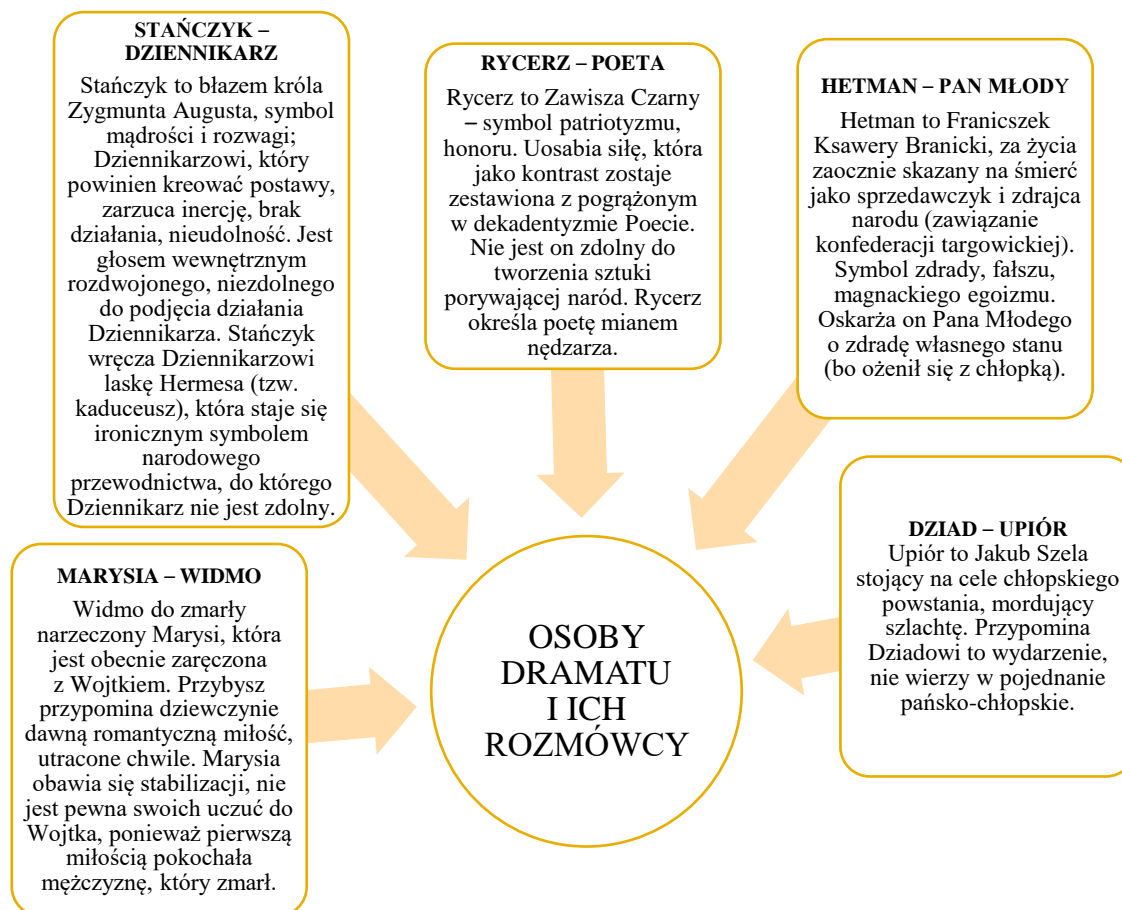
Co się w duszy komu gra,
co kto w swoich widzi snach:
czy to grzech,
czy to śmiech,
czy to kapcan, czy to pan,
Na Wesele przyjdzie w tan.

Stanisław Wyspiański, *Wesele*, Wrocław 1981, s. 93.

Po prezentacjach przedstawicieli grup nauczyciel wraz z uczniami analizują poszczególne wystąpienia, skupiając się na treści rozmów prowadzonych przez bohaterów. Notatka może zostać sporządzona w postaci prostego, czytelnego schematu, który nauczyciel wręcza uczniom ([załącznik nr 4](#)).

Przykładowa notatka:

Do omówienia na forum klasy zostaje jeszcze jedna postać dramatu pojawiająca się w akcie II – jest to Wernyhora. Nauczyciel zwraca uwagę uczniów na to, że sytuacja związana z pojawieniem się tej postaci jest zupełnie inna niż w poprzednich przypadkach:

– Wernyhora nie ukazuje się tylko jednej osobie, poza Gospodarzem świadkami jego obecności są Kuba i Staszek,

– pozostawia po sobie materialne przedmioty: złotą podkowę i złoty róg.

Nauczyciel wraz z uczniami ustalają, kim był Wernyhora (warto zwrócić uwagę na fakt, że postać przybywa ubrana w polski strój, ale wita się po ukraińsku) – ukraiński lirnik, wieszcz, propagator polsko-ukraińskiego pojednania (ścieżka dostępu do obrazów przedstawiających Wernyhore: do wyszukiwarki internetowej należy wpisać: Wernyhora).

Rozmowa Dziennikarza i Wernyhory zostaje odczytana w klasie z podziałem na role, następnie przeanalizowana: Wernyhora chce zjednoczenia, zapowiada czyn, przynosi złotą podkowę i złoty róg (symbol narodowej sprawy).

3. Część podsumowująca.

W części podsumowującej nauczyciel pyta uczniów, dlaczego Wyspiański sprowadził na wesele, będące radosnym spotkaniem towarzyskim – duchy, które rozdrapują rany, przypominają trudne chwile, odkrywają najbardziej skrywane tajemnice.

Proponowane odpowiedzi:

W weselu brali udział przedstawiciele chłopstwa i inteligencji, była to sytuacja bezprecedensowa, dlatego posłużyła Wyspiańskiemu do sformułowania diagnozy polskiego społeczeństwa, która pojawia się w akcie drugim. Odpowiedzialnością za niemożność zrealizowania się narodu w czynie pisarz obarczy przede wszystkim inteligencję i artystów, którzy oddalają się od realnych problemów, uciekając w sferę destrukcyjnej dekadencji.

Temat: Chocholi taniec i inne symbole

1. Jak wyglądało wesele w bronowickiej chacie? – wprowadzenie do *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
2. Porozmawiamy, ale czy się dogadamy? – akt I *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
3. Idą duchy, idą... – akt II *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
4. Chocholi taniec i inne symbole
5. Czy *Wesele* Wyspiańskiego to tekst uniwersalny?

Czas trwania zajęć

45 minut

Cele zajęć

- analiza i interpretacja symboliki pojawiającej się w *Weselu* Stanisława Wyspiańskiego
- omówienie znaczenia chocholego tańca
- porównanie chocholego tańca z obrazami Jacka Malczewskiego
- ćwiczenia w argumentacji

Cele wynikające z podstawy programowej

Uczeń:

- wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe (I.1.8.);
- rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji (I.1.9.);
- rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje (I.1.10);
- przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej (I.1.14);
- rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości (I.1.16.).

Metody pracy

- dyskusja
- burza mózgów
- praca z tekstem

Formy pracy

- grupowa
- zbiorowa

Materiały

- reprodukcje lub zdjęcia obrazów Jacka Malczewskiego *Melancholia* oraz *Błędne koło*
- fragment *Wesela* w reżyserii Andrzeja Wajdy
- karta symboli ([załącznik nr 5](#))

Przebieg lekcji

1. Część wprowadzająca.

Nauczyciel prosi uczniów o przypomnienie definicji symbolu.

symbol

1. «znak, osoba, przedmiot itp., które coś oznaczają»
2. «osoba lub zwierzę będące uosobieniem czegoś»
3. «znak literowy lub cyfrowy stosowany do oznaczania wielkości, jednostek miar, artykułów handlowych, pierwiastków chemicznych itp.»

4. «motyw lub zespół motywów w dziele literackim pełniący funkcję znaku odnoszącego się do innej, nieukazanej bezpośrednio sfery rzeczywistości»

Nauczyciel informuje uczniów, że kluczem do właściwego odczytania *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego jest poprawna interpretacja pojawiających się w dramacie symboli. Można zacytować Jana Nowakowskiego, który twierdzi, że: „wprowadzone przez autora symbole weszły do semantycznego kodu mitologii narodowej”.

2. Część główna.

Nauczyciel dzieli uczniów na kilka grup. Każdy z zespołów otrzymuje kartę symboli ([załącznik nr 5](#)) pojawiających się w *Weselu* oraz ich znaczeń. Zadaniem uczniów jest dopasowanie właściwego opisu do określonego symbolu. Uczniowie w czasie pracy korzystają z tekstu *Wesela*, aby znaleźć tam dodatkowe informacje o tym, w jakiej sytuacji dany symbol się pojawia. Poprawne odpowiedzi omawiane są na forum klasy.

Poprawne odpowiedzi:

DZWON ZYGMUNTA chwała i świetność Polski	ZŁOTA PODKOWA szczęście (Panna Młoda chowa ją do swojej skrzyni)	ZŁOTY RÓG sygnał do walki o niepodległość (otrzymuje go Jasiek)
OBRAZY MATKI BOSKIEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ I OSTROBRAMSKIEJ zjednoczenie polsko-litewskie	CZAPKA Z PAWICH PIÓR próżność	PORTRET WERNYHORY zjednoczenie polsko-ukraińskie

Nauczyciel odtwarza uczniom fragment *Wesela* w reżyserii Andrzeja Wajdy przedstawiający chocholi taniec (ścieżka dostępu: do wyszukiwarki YT należy wpisać Wesele Wajda, chocholi taniec). Następnie prosi uczniów o podanie określeń oddających dynamikę tańca i czy kojarzy się on uczniom z uroczystościami weselnymi.

Przykładowe określenia: powolny, somnambuliczny – warto zwrócić uwagę na kierunek ruchu postaci tańczących.

Nauczyciel wyświetla uczniom kolejno dwa obrazy Jacka Malczewskiego: *Melancholię* oraz *Błędne koło*. Pyta, jakie dostrzegają podobieństwa między chocholim tańcem a dziełami malarza (uczniowie wypowiadają się swobodnie).

3. Część podsumowująca.

W części podsumowującej nauczyciel prosi uczniów o odpowiedź na pytanie:

– Na jakie kategorie można podzielić symbole pojawiające się w *Weselu* Wyspiańskiego?

Warto zaznaczyć, że są to symbole siły i słabości, działania i zaniechania. Takie ich zestawienie stanowi element diagnozy polskiego społeczeństwa – nie jest zdolne do działania, tkwi w inercji. Symbole siły stają się w tej konfiguracji pustymi znakami, podkreślają narodowe zaniechania, nieprzerobione traumy, podziały.

Temat: Czy *Wesele* Wyspiańskiego to tekst uniwersalny?

1. Jak wyglądało wesele w bronowickiej chacie? – wprowadzenie do *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
2. Porozmawiamy, ale czy się dogadamy? – akt I *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
3. Idą duchy, idą... – akt II *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
4. Chocholi taniec i inne symbole
5. Czy *Wesele* Wyspiańskiego to tekst uniwersalny?

Uwaga. Warto, aby nauczyciel poprosił uczniów o samodzielne obejrzenie filmu *Wesele* w reżyserii Wojciecha Smarzowskiego lub filmu *Cicha noc* w reżyserii Piotra Domalewskiego.

Czas trwania zajęć

45 minut

Cele zajęć

- podsumowanie informacji dotyczących *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
- klasowa debata dotycząca uniwersalności i aktualności *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego

Cele wynikające z podstawy programowej

Uczeń:

- interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego (I.1.5.);
- porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne (I.1.13.);
- rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi (II.1.3.);
- rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego (II.2.7.);
- rozróżnia pojęcia manipulacji, dezinformacji, postprawdy, stereotypu, bańki informacyjnej, wiralności; rozpoznaje te zjawiska w tekstach i je charakteryzuje (II.3.8.).

Metody pracy

- dyskusja
- burza mózgów

Formy pracy

- indywidualna
- zbiorowa

Materialy

- karta duchów
- karta cytatów ([załącznik nr 6](#))

Przebieg lekcji

1. Część wprowadzająca.

Nauczyciel rozdaje uczniom kartki. Zadaniem uczniów jest wskazanie dwóch duchów, które zaprosiliby na *Wesele* dziejące się współcześnie – muszą umotywować swój wybór oraz napisać, komu te duchy by się ukazały i jakie tematy by poruszyły. Po omówieniu odpowiedzi nauczyciel pyta, czy *Wesele* to w ich opinii tekst uniwersalny, aktualny także dzisiaj – uczniowie swobodnie się wypowiadają na ten temat, przedstawiają swój punkt widzenia.

2. Część główna.

Nauczyciel proponuje uczniom grę ze słynnymi cytatami z *Wesela*. Uczniowie dobierają się w pary, po czym otrzymują od nauczyciela kartę cytatów ([załącznik nr 6](#)). Ich zadaniem jest zakreślenie

tych, które uważają za aktualne (uniwersalne) także dzisiaj, i stworzenie krótkich dialogów lub scenek z życia, w których można je wykorzystać. Poszczególne cytaty omawiane są na forum klasy – zespoły, które przygotowały dialogi odnoszące się do danego cytatu prezentują je. Być może taka praca z tekstem dramatu Wyspiańskiego ułatwi uczniom dostrzeżenie jego uniwersalności.

3. Część podsumowująca.

Nauczyciel prosi uczniów o sformułowanie ostatecznych wniosków oraz odpowiedź na pytanie postawione w temacie lekcji:

– Jak młodzi ludzie odbierają dramat Wyspiańskiego?

Można w trakcie tej rozmowy odwołać się do filmów zaproponowanych uczniom do obejrzenia przed lekcją i zapytać, czy spotkania takie jak przedstawione w obu produkcjach zawsze doprowadzają do ujawnienia niezabliźnionych ran, nieprzepracowanych traum.

Praca domowa: Czy teksty takie jak *Wesele* Stanisława Wyspiańskiego są nam współcześnie potrzebne? – wypowiedź argumentacyjna. Lub:

Który z bohaterów *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego najbardziej mnie zadziwił, zaintrygował i dlaczego?

Załącznik nr 1

[...] Muzyka i tańce były u Tetmajerów w pokoju przylegającym do kuchni. Pokój, gdzie było przyjęcie był przedzielony sienią. Tam my, dzieci nie wchodziliśmy wcale – primo – że nam wchodzić nie było wolno – by starszym nie przeszkadzać – a następnie, że nas interesowały tylko tańce i śpiewy. W pokoju, gdzie były tańce, był staroświecki piec zamykany. Niewysoki – podobny do pieca chlebowego – tylko zamiast cegły, na którą wsuwało się bochenki chleba w piecu piekarskim – tu była blacha, do której były z dwu stron drzwiczki. [...] Na ten piec łatwo było się wdrapać – bo nie był wysoki – a z tej wysokości widziało się wszystko dokładnie.

Co widzą dzieci na zapiecku? Fraki, pióra, peleryny, wstążki, sukmany, paltoty, suknie, kwieciste spódnice, kapelusze, jasne bluzki pań i mieniające się od świecidełek gorsety chłopek – wszystko to zlewa się w ścisku w pokoju tanecznym. Błoto przyniesione na butach odpada w tańcu na czerwone deski.

W pokoju Tetmajera, przylegającym do alkierza, trwa przyjęcie. Podaje się mięsa pod różnymi postaciami, pieczywo, kołaczki, ogromne bułki golkowskie przyniesione przez gości z Bronowic w podziękowaniu za wczorajsze wesele. Taki zwyczaj. Mnożą się toasty, wznoszą kieliszki. W sieni stoi drewniana beczka z wodą. Niejedna głowa chłodzi się w niej tej nocy.

Monika Śliwińska, *Panny z Wesela. Siostry Mikołajczykówny i ich świat*, Kraków 2021, s. 196–197.

Był to widok jedyny w swoim rodzaju i zupełnie niezwykły, kiedy u Tetmajerów zasiedli panowie we frakach, a między nimi wiejskie kobiety w naszywanych gorsetach i koralach u szyi; panie w sukniach wizytowych i chłopcy w sukmanach. [...] Goście siedzieli w gabinecie Tetmajera, przerobionym na tę okazję na izbę weselną z poczęstunkiem, po przeciwnej stronie sieni znajdował się salon (tego wieczoru izba taneczna), gdzie przygrywała bronowicka kapela. Obie izby przedzielała sień. Goście przechodzili między nimi, rozmawiali w sieni, wychodzili na ganek; przepychali się w ścisku i przekrzykiwali.

Monika Śliwińska, *Muzy Młodej Polski*, Warszawa 2014, s. 77.

Załącznik nr 2

Pary do odegrania scenki

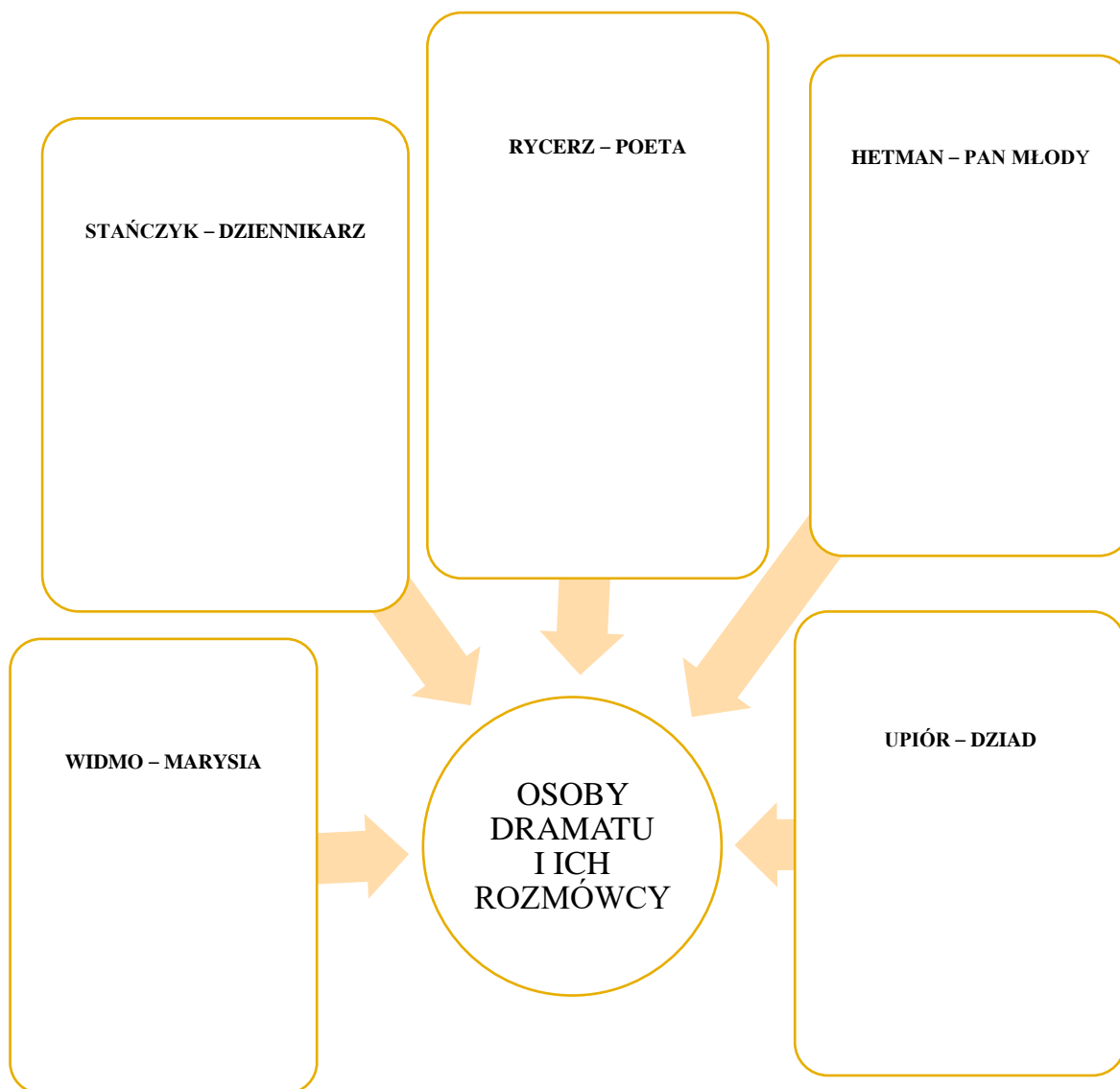
MARYSIA – WIDMO
STAŃCZYK – DZIENNIKARZ
RYCERZ – POETA
HETMAN – PAN MŁODY
DZIAD – UPIÓR

Załącznik nr 3

MARYSIA – WIDMO	<ol style="list-style-type: none">1. Kim było Widmo za życia (przypisy)?2. Czego dotyczy rozmowa?3. Czego obawia się Marysia?4. Co może symbolizować Widmo?
STAŃCZYK – DZIENNIKARZ	<ol style="list-style-type: none">1. Kto jest pierwowzorem Stańczyka, a kto – Dziennikarza (przypisy)?2. Czego dotyczy rozmowa?3. Co Stańczyk zarzuca Dziennikarzowi?4. Co Dziennikarz dostaje od Stańczyka? Jaką wymowę może mieć ten gest w odniesieniu do wcześniejszych zarzutów?
RYCERZ – POETA	<ol style="list-style-type: none">1. Kto jest pierwowzorem Rycerza, a kto – Poety (przypisy)?2. Czego dotyczy rozmowa?3. W jaki sposób zachowuje się Poeta, jak reaguje na to Rycerz?4. Co Rycerz zarzuca Poecie?
HETMAN – PAN MŁODY	<ol style="list-style-type: none">1. Kto jest pierwowzorem Hetmana, a kto – pana Młodego (przypisy)?2. Czego dotyczy rozmowa?3. W jaki sposób zachowuje się Hetman?4. Co Hetman zarzuca Panu Młodemu?
DZIAD – UPIÓR	<ol style="list-style-type: none">1. Kto jest pierwowzorem Dziada, a kto – Upiora (przypisy)?2. Czego dotyczy rozmowa?3. O czym Upiór przypomina Dziadowi?

Załącznik nr 5

DZWON ZYGMUNTA	chwała i świetność Polski	PORTRET WERNYHORY
zjednoczenie polsko-ukraińskie	ZŁOTY RÓG	zjednoczenie polsko-litewskie
próżność	szczęście	sygnał do walki o niepodległość
ZŁOTA PODKOWA	OBRAZY MATKI BOSKIEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ I OSTROBRAMSKIEJ	CZAPKA Z PAWICH PIÓR

Załącznik nr 6

Niech na całym świecie wojna, byle polska wieś zaciszna, byle polska wieś spokojna.	Wyście sobie, a my sobie. Każden sobie rzepkę skrobie.
Ach, pan gada, gada, gada.	Duch się w każdym poniewiera
a tu pospolitość skrzeczy, a tu pospolitość tłoczy, włazi w usta, uszy, oczy	Polska to jest wielka rzecz
ręce myć, gębę myć, suknie prać – nie będzie znać	Miałeś, chamie, złoty róg, miałeś, chamie, czapkę z piór: czapkę wichur niesie, róg huk po lesie, ostał ci się ino sznur

